

SELÇUK KÜPÇÜK

1971 doğumlu. Gazi Üniversitesi'nde Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrenimi gördü. Dergâh, Granada, Hece, Yedi İklim, Ayraç, Kumyazıları, Sonsuzluk ve Birgün, Kavram Karmaşa, Ada, Kertenkele, Kırağı, Yolcu gibi dergilerde şiir, poetika, eleştiri, müzik ve kitap tahlili yazıları yayınladı. Şiirleri 2004 yılında *Kirletilmiş Ölümler Kitabı* (Şule Yayınları, Merdiven Kitapları Dizisi) adı ile bir araya geldi. *Kürt Sorununda Yeni Dönem* (Vadi Yayınları, Ankara, 2009), *Karardı Karadeniz* (İletişim Yayınları, İstanbul, 2011) ve *Karadeniz'in Kaybolan Kimliği* (İletişim Yayınları, İstanbul, 2014) isimli derleme çalışmalarına yazdığı metinler ile katkı sunan Küpçük'ün ayrıca, yakın dönem Türkiye sosyo-politiğini bir gençlik hareketi üzerinden eleştirel okumaya tabi tuttuğu *Yüzleşmenin Kişisel Tarihi* (Granada Yayınları, İstanbul, 2012) ve 1950'den günümüze şiir, edebiyat, dergi çevrelerini merkez alarak edebiyat sosyolojisi alanına giren incelemelerini yaptığı *Modern Türk Şiirinde Bellek Arayışı* (Granada Yayınları, İstanbul, 2013) adlı iki kitabı daha bulunuyor.

**TÜRKİYE
EDEBİYAT DERGİLERİ
ATLASI**

-1980'den 2000'lere-

Selçuk KÜPÇÜK

Cümle Yayınları: 4
Söyleşi Dizisi: 2

•

Yayın Yönetmeni: Muhsin METE
Dizi Editörü: Mehmet Can DOĞAN

•

Teknik Hazırlık
Kelime Yayıncılık

•

Kapak ve Sayfa Tasarımı
Sarakusta
www.sarakusta.com.tr

•

*Bu kitabın tüm yayın hakları, yazarıyla yapılan sözleşme gereğince,
Kelime Yayıncılık'a aittir.*
Birinci Baskı, Ocak 2015

•

ISBN: 978-605-65375-5-4

•

Yönetim Adresi

Kelime Yayıncılık Reklam Tic. Ltd. Şti.
Reşit Galip Cad. Hatır Sok. No: 23/2 G.O.P / ANKARA
Telefon: (0312) 437 08 85 - 437 08 86
Faks: (0312) 437 08 87
e-posta: bilgi@kelimeyayincilik.com
web: www.cumleyayinlari.com

•

Baskı

Dumat Ofset
Bahçekapı Mah. 2477 Sokak No: 6 Şaşmaz - Etimesgut / ANKARA
Telefon: (0312) 278 82 00 pbx
Faks: (0312) 278 82 30
web: dumat@dumat.com.tr

Cümle Yayınları, Kelime Yayıncılık'ın tescilli markasıdır.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	7
ÂŞIYAN.....	13
ATLILAR	17
AYANE.....	25
BUDALA	35
BUMERANG	43
DÜŞ ÇINARI.....	47
EDEBİ PANKART	51
ENDÜLÜS	57
EST&NON	61
GENİŞ ZAMANLAR.....	69
GÖÇEBE.....	73
HAYALET GEMİ.....	79
İKİNDİ YAZILARI.....	85
İPEK DİLİ.....	93
KARDELEN.....	97
KELİME	103
KIRAĞI.....	109
KIRKNAR.....	113

KÖKLER.....	119
KÜL	125
Le poète travaille.....	133
LİKA	151
MARTI.....	159
OKUNTU	165
PARŞÖMEN	171
SEYİR.....	175
SINIRDA	181
SOMBAHAR.....	193
SON İSTASYON.....	203
SONRA EDEBİYAT.....	209
SONSUZLUK VE BİR GÜN	215
SÜHAN.....	227
ŞİİR ATI	233
ŞİİRLİ ÇIKIN.....	241
TAŞRA.....	249
ÜÇ ÇİÇEK	255
ÜNLEM.....	261
YARATIM.....	267
YENİBİNYIL ŞİİR	273
YİTİK DÜŞLER	279

ÖN SÖZ

Türkiye Edebiyat Dergileri Atlası, 1980’den 2000’li yıllara sarkan zaman dilimi içerisinde çıkmış ve kapanmış dergileri merkez alan bir çalışma. Tarihsel sıralama itibariyle *Üç Çiçek* dergisinden (1983) başlayıp, *Son İstasyon* dergisine (2010) kadar uzanıyor. Ancak kitapta dizim, alfabetik sıraya göre konumlandırılmıştır. Birbirinden farklı zaman dilimlerinde yayımlanmış ve değişik poetik, kimisi ise politik, kültürel geleneklere yaslanan dergilerin yayın yönetmenleri ile yapılmış söyleşilerden oluşan *Türkiye Edebiyat Dergileri Atlası*’nda toplam 40 metin bulunuyor.

Ülkemizin 1980’lerde, 1990’larda ve 2000’lerde geçirdiği değişim evrelerinin edebiyat ortamımıza nasıl yansıdığına anlamasını kolaylaştıran söyleşilerde -dolayısı ile- sadece edebî, poetik tavır alışları değil, sosyolojik ve kültürel izdüşümleri gözlemlemek de mümkün. Bu açıdan *Türkiye Edebiyat Dergileri Atlası*’nın, ülkemizde edebiyat muhitlerindeki konumlanmaları çözümlemenin yanı sıra, değişik düşünce geleneklerine yaslanan çevreler üzerinden, yakın dönem sosyolojik tarihimize dair toplumsal bulgular elde etmeye imkân araladığı da söylenebilir.

Yapılan söyleşilerde, daha kapsayıcı bir edebî haritaya bakmak amacıyla, Türkiye’nin farklı coğrafyalarında 1980’den 2000’li yıllara kadar çıkmış ve kapanmış dergilere ulaşılarak geniş bir bilgi havuzu hedeflenmiştir. İstanbul, Ankara ve İzmir gibi Cumhuriyet dönemimizde önemli dergilerin yayımlandığı şehirlerle beraber Diyarbakır’dan, Konya’ya, Erzincan’dan, Bursa’ya, Kahramanmaraş’tan, Ordu’ya, Sivas’tan Van’a, Türkiye’nin çeşitli şehirlerindeki dergi hareketleri bu haritanın uğrak mekânları olmuştur.

1980 sonrası okura sunulmuş dergiler aynı zamanda şiir, edebiyat ve hatta yayıncılık anlayışlarındaki farklı yönelimlerin artmaya başladığı tarihi de işaret etmesi açısından önemli. *Yönelişler* (1981) ve *Üç Çiçek* dergisini içerisine alıp, ardından gelecek bazı istasyon noktalarında kendisini ifade eden *80 Kuşağı*'nın poetik kavrayışı, *Diriliş* (1960) ve *Mavera*'ya (1976) gönderme yapıp, İslâmcı düşünce izleğinde pozisyonunu konumlandıran çevreler, toplumcu duyarlılıktan hareketle sol ve Marksist ideolojik birikimi yeniden yorumlayıp ilerleyen kanallar (*Sınırdâ*, 2005) ya da bütün bu ana koridorlara karşı eleştiriler ortaya koyarak (Soylu Yenilikçi Şiir, Neo-Epik Şiir, Yenibinyıl Şiir Bildirisi) 1990'ların ikinci yarısında, 2000'lerde okuduğumuz dergiler ve “bağsız yayınlar” biçiminde adlandırabileceğimiz kümelenmeleri de kapsayan bu çalışma, alanında ortaya konmuş ilk kitap olma gibi bir özelliğe sahip.

Türkiye Edebiyat Dergileri Atlası dâhilinde bulunmasını tasarladığımız, bahsi geçen zaman aralığı içerisinde çıkmış-kapanmış ve haritamızın büyük fotoğrafı hususunda hem edebî, poetik bakımdan, hem de var ise düşünce geleneği açısından bir temsiliyeti karşılayacak bazı dergilerin söyleşi taleplerimize (gerekçeli-gerekçesiz) olumlu cevap vermediğini burada belirtmek isterim. Yine de 1980'den 2000'lere ulaşan yakın dönem edebiyat tarihimiz dikkate alındığında, *Türkiye Edebiyat Dergileri Atlası*'nın, edebî muhitlerdeki kümelenmelerin ve çeşitlenmelerin haritasını ortaya koyarken, ilk çalışma olmanın yanında, arkasından gelebilecek diğer benzer yayınlara kaynaklık etme değeri itibarıyla yeterli veri sunduğunu söyleyebiliriz.

Uzun yıllardan beri, gerek ulaşabildiğim dergileri toplayarak bir arşiv meydana getirmek, gerekse biriken yayınlar üzerine makaleler yazıp, oradan edebiyat tarihimize ve edebiyat sosyolojimize kullanılabilir bulgular çıkartabilmenin gayretinde oldum. Bir derginin öyküsü açıkçası beni her zaman heyecanlandırmıştır. Hatta bu yayın İstanbul, Ankara ve İzmir gibi dergiciliğimizin temel mekânlarının dışında, Anadolu'nun bir şehrinde hayat bulmuş ise, öyküsünün bana her zaman daha gizemli geldiğini belirtmem gerekli. Türkiye'nin taşrasında çok mütevazı imkânlar ile, çoğu zaman bir çayevi ya da bir işyeri “yazıhanesinde” toplanıp, kısa süre sonra kapanacağı daha başından belli olan bir derginin çıkışına öncülük edenlerin naif direnişlerinin

hikâyesini söyleşiler yaparak kayıt altına alma fikri, arşivime giren sayısız yayının âdeta beni çağırdığı zorunluluğun nihayetinde şekil buldu. Şiiri, edebiyatı, dergiciliği, yaşadıkları şehirleri, Türkiye’yi, toplumu, dünyayı kavrayışları bakımından birbirlerinden farklı yorumlayış ve pozisyonlara sahip bu dergilerin çevresinde kümelenen insanların unutulmaya terk edilmiş öyküleri, edebiyat tarihimizin olduğu kadar, edebiyat sosyolojimizin de çok önemli verileri bence.

Anadolu’da yayımlanan ve ulaşabildiğim bu dergilerde ürün sunan isimlerin kayda değer bir kısmı, günümüz şiir, edebiyatının önemli şair, yazarları olarak yolculuklarına devam ediyorlar. Kimisi birkaç sayı çıkabilen bu dergilerin, bahsi geçen şair, yazarların kişisel edebî maceralarında ne kadar işlevsel yer kapladığını sanırım anlatmaya bile gerek yok. Bir dergi sayfasında ilk kez yer alan ürünler, edebî kamunun ilgisine sunulan ilk metinler, kimi zaman “merkez”e karşı “çevreden/taşradan” cesurca yapılan ilk itirazlar, eleştiriler ve hatta saldırılar... Ayrıca 1980 sonrası şiirimize yönelik büyük iddialar taşıyan ve ana koridoru temsil eden İstanbul, Ankara, İzmir şehirlerinde çıkmış, yayımlandıkları dönem belirleyici nitelik kazanmış dergilerin yerinin yeniden tespiti bakımından da bu öyküleri not etmenin, dergicilik tarihimize önemli anekdotlar katacağı tartışma götürmez.

Sadece dergilerin çıkışları değil, kapanma gerekçeleri de her anlamda üzerinde düşünmemizi zorunlu kılan sonlanmalar. Ekonomik yetersizliklerin yanı sıra, başından itibaren kaç sayı çıkacağını bildirip ona göre yayını bitirenden (*Ayane*, 1988), ardından gelecek bir başka oluşumu hızlandırmak için kapanana (*Atlılar*, 1999), finansmanlarını karşılayan kitabevinin ticarî olarak iflasını mazeret gösterenden (*Bumerang*, 2000), heyecanlarını yitirdiklerini belirtenlere (*Geniş Zamanlar*, 1990), “Sebeplere, Anadolu’daki kitabevleridir” deyip dağıtım için oralara ulaştırılan dergilerin satış ücretlerinin geri gönderilmediğini ifade edenden (*Ünlem*, 1999), 26 Haziran 2004 tarihinde *Resmî Gazete*’de yayınlanarak yürürlüğe giren 5187 sayılı Basın Yasası’na atıfta bulunanlara (*Edebi Pankart*, 1997, *Budala*, 1998, *Lika*, 1998) ve yönetim ekibinin bir zaman sonra anlaşamamasının yayını durdurmak için yeterli olduğunu söyleyenlere (*Düşünürü*, 1996) kadar, her derginin sonlanmasını bağladığı özel bir neden söz konusu.

Söyleşilerden anlaşılacağı üzere çıkış ve kapanış bilgileriyle beraber, dergilerin kendine mahsus niteliklerini fark etmemizi sağlayan sorular da yöneltmiştir. Bunun için öncelikle dergilerin sayıları incelenmiş, okura sunuldukları siyasal, sosyolojik, kültürel dönem, doldurdukları edebî, poetik alan, etkileşimleri göz önünde tutularak özgün sorularla muhatap olmalarına çalışılmıştır. Ayrıca, İstanbul dışında çıkan dergilerden, yayımlandıkları şehir ile kurdukları ya da kuramadıkları ilişki biçimleri ve o şehirlerin dergicilik tarihi içerisinde kendilerini nasıl konumlandırıdıklarına dair veriler elde etme çabasının da, bu kitabın amaçları arasında yer aldığını özellikle belirtmemiz gerekli.

Edebiyat dergiciliğimiz üzerine yapılan kıymetli araştırmalara eklenmek ve katkı sunmak gayesini taşıyan *Türkiye Edebiyat Dergileri Atlası*'nın ortaya çıkmasında, söyleşi sorularımıza cevaplar vererek önemli bilgiler aktaran herkese teşekkür ediyorum.

Selçuk Küpçük

^ Kùltür Sanat Edebiyat

aşiyân

bülent sönmez, murat güzel, hasan çoşar, h. ibrahim tongur, gökhan köprü, adem turan, ismail köse, mikâil bayram, baran seçkin, mehmet ayıcı, abdullah harmancı, aslan sevi, ramazan demir, ertuğrul fındık, betül hazar, ilhami atmaca, ömer solak, burhan sakallı, h. hüseyin aydın, cem ergener, enes behiç.

kılıçların gölgesine çağrı

hasan hüseyin kozak

Şehrin yürüdüğü ilk / gece
damla damla biriken ırmak ve devrilen dönence
ışığın boğduğu karanlıkta sönmeyi bekleyen ateş
yerin yürektir artık hüküm böyle
yan yakal yüzünün en temiz yerinden ve bil
iki zıt sonlanır bir güzelde

kendini bulur şehir
susuzluk ve ayın
panlıdayan ışık, kılıç belki
dönmeli
kuralı böyle çözümlenin
damla damla sakin serin

Sözün indiği ilk / tepe
korkusuz emin ytrek korkuyla dökülen hece
aydınlıklar getiren kutlu haberci
in artık değsin kanatların göklere
yaş kuru her neyse getir ve saç
iki dudak birleşsin bir kelimedde

susuzluktan sonradır
sır
kapının kuyulara saçtığı ses, ney belki
yedi boğum çöz ve çözüml
yedi kez geç yedi kez kır

Gölgenin vurduğu ilk / pencere
süreyya çözülen ilk bilmece
yer sofralarını manastıra hapseden bulut
vur artık bendirin ziline
ses getir Ay'ın seni bekleyen damarından ve gel
iki ray sonlansın bir hasrette

en tepesinden seyredilir
ayın
şehrin ince belini titreten, ışık belki
çepeçevre sanki
belinde incilir titreyen dervişin

Yüreğin vardığı son / nokta
kakmalı altın tas ve ayrık kama
ebr-i nisan düştü kuran kutlu gök
yıkı artık bu alfabeği
ortasından kır sür diline ve bak
iki tel sonlanır bir mızrapta .

aşkın savaşçıdır yüreğim
büyük meydanlar küçük savaşlar
söyler gerekeni
"iki kılıç sonlanmalı bir ölümdede"
sadece sen unutma
"Kılıç mı keser
himmet giyeni"

7-8

Temmuz/Ağustos - 1996

Aralık 1999, Mart-Nisan 2005 tarihleri arasında
Konya'da 33 sayı çıktı.